

לקוּטִים וספורים נפלאים

פרשת חיי שרה

"ויהיו חיי שרה מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים" (כג, א)

חז"ל מספרים שכאשר דרש רבי עקיבא, ראה שתלמידיו מנמנמים, ורצה לעוררם. אמר להם: "במה זכתה אסתר למלך על מאה עשרים ושבע מדינות? בזכות שרה אמנו שחיתה מאה עשרים ושבע שנים."

בדברים אלו ביקש רבי עקיבא לעורר את תלמידיו בדברי מוסר. ואיך רמז זאת? אם כנגד 127 שנות חיים של שרה מלכה אסתר על 127 מדינות - הרי שכנגד כל שנה מחייה של שרה זכתה אסתר למלוך על מדינה. כנגד כל חודש של חיים - זכתה למלוך על עיר, וכנגד כל יום - זכתה למלוך על כפר. וכך רצה רבי עקיבא לעורר את תלמידיו: "נצלו כל רגע ללמוד תורה ולמעשים טובים! אל תתנמנמו, כי בכל רגע אפשר לרכוש קניינים גדולים!"

(חידושי הרי"ם)

"שני חיי שרה" (כג, א)

כולן שוין לטובה (רש"י)

הכול לטובה, זה מה ששרה אמנו חייתה בבחינת "כולן שוין לטובה", וצריכים אנו להפנים - לא הכול טוב, אבל הכול לטובה.

זוהי מעיקרי האמונה.

אם כל אחד מאיתנו יתבונן במאורעות העבר,

בוודאי ייזכר באירועים שבשעתם נראו כרעים ונוראים - אסונות, פגעים, תקלות - ולבסוף התברר כי היו אלה שלבים בדרך שהובילה לטובה ולברכה.

קל לראות זאת לאחר מעשה, להביט לאחור ולהודות. אך רק בעלי אמונה מושרשת, איתנה ומחושלת - מסוגלים לחוש גם בשעת חשכה, כאב ובלבול, שהם נמצאים בידיים בטוחות - בידי ה'.

מסופר בגמרא (ברכות ס, ב) על רבי עקיבא שהלך בדרך והגיע לכפר אחד.

דפק על דלתות הבתים וביקש שיארחוהו ללינת לילה בתשלום, אך כולם סירבו להכניסו וטרקו בפניו את הדלת.

רבי עקיבא לא איבד את ביטחונו בבוראו ואמר: "כל דעביד רחמנא לטב" - כל מה שהקדוש ברוך הוא עושה - הוא לטובה. משלא נותרה לו ברירה, הלך ללון בשדה פתוח. היו עמו תרנגול שיעירו משנתו, חמור לרכיבה, ונר ללמוד לאורו.

הוא הדליק את הנר כדי ללמוד תורה, אך בא משב רוח וכיבה אותו.

אמר רבי עקיבא: "כל מה שהקדוש ברוך הוא עושה - הכול לטובה." לאחר מכן שמע קרקור נואש - חתול התגנב וטרף את התרנגול.

ושוב אמר: "כל מה שהקדוש ברוך הוא

"אך אם אתה לו שמעני....."

הדבר האחרון שעשה רב אבא לפני שנכנס לישון היתה לחבר את הנד שלו למטען.

מחר מחכה לו שיחת טלפון קריטית, והוא לא מוכן לפספס אותה בשביל סוללה חלשה.

הדבר הראשון שעשה רב אבא למחרת בבקר היתה להציץ למסך ולוודא שיש קליטה.

הוא לא יודע מתי תבוא השיחה הקריטית, אבל כשהיא תבוא - עליו להיות בטוח שהיא תקלט, ותקלט באופן ברור.

בשעת התפלה ובקביעות העתים היומית שלו נדרשו לו כוחות נפש איתנים כדי לגבר על הרצון הטבעי.

אך בקשי שנה את הפרופיל ל"שקט", ומיד לאחר שעתים ומחצה של תורה ותפלה - הפעיל בחזרה את השמע לווליום מקסימלי, והציץ לרשימת ה"לא נענו".

היא לא היתה שם, השיחה.

אנחת רוחה.

עושה - הכול לטובה."

ואז נשמעה נהמת אימים - אריה התנפל על החמור וטרפו.

ורבי עקיבא ממשיך באמונה שלמה: "כל מה שהקדוש ברוך הוא עושה - לטובה הוא עושה."

ובלילה ההוא, נשמעו לפתע קולות קרב, צהלות מנצחים ושוועת מנוצחים.

לעי"נ הרה"צ

ר' פנחס בן ר' בנימין בינוש רוזנבוים זצוק"ל

כ"ו בניסן תשע"ז

מחיר גבוה זה. ואכן אח"כ כתוב "וישקול אברהם לעפרון וגו'", ועפרון מקבל ברצון את הכסף, ולא זו בלבד אלא שקיבל כסף עובר לסוחר, שהוא (ע"פ הגמ' בב"מ) בערך גדול בהרבה מכסף רגיל.

לביאור העניין, מביא הסבא מקלם זצ"ל את הסיפור הידוע אודות הוויכוח שהיה לרבי יונתן אייבשיץ עם חכמי אומות העולם. הם סברו שאפשר ללמד בעלי חיים נימוס ודרך ארץ ולהפוך את טבעם שינהגו כבני אדם, ורבי יונתן טען לעומתם שדבר זה אינו אפשרי, וכי אי אפשר להפוך את טבע בעלי החיים.

רצו אותם חכמים להוכיח את צדקתם, וקיבלו על עצמם ללמד חתול נימוס ודרך ארץ תוך פרק זמן מסוים. כאשר הגיע היום המיועד להציג את הצלחתם באילוף החתול, התקבץ קהל רב לראות במו עיניו את ה"חתול המלומד", ואכן בשעה היעודה נכנס החתול והחל לשמש בתפקיד של מלצר - סידר כמה שולחנות והציע עליהם מפות, אח"כ הלך להביא מגש עם יין וכוסות. כאשר חזר עם היין והכוסות השתוממו כל הנאספים מהמחזה הנדיר, וכמעט אמרו שאכן צדקו אותם חכמים. באותו רגע הוציא רבי יונתן קופסה קטנה מכיסו, פתחה, ועכבר קטן זינק מתוכה. כיון שראה החתול את העכבר, השליך מידיו את המגש, היין נשפך והכוסות נשברו, ורץ

כנופיית שודדים התנפלה על הכפר ולקחה את תושביו בשבי כדי למוכרם לעבדים.

אמר רבי עקיבא: "כלום לא אמרתי שכל מה שהקדוש ברוך הוא עושה - לטובה הוא עושה?"

לו נענו לי בני הכפר, הייתי נופל בשבי כמותם. אילו היה הנר דולק, התרנגול קורא והחמור נוער - היו השודדים מגלים את מקומי."

הבה נתבונן באמרתו של רבי עקיבא: "כל מה שהקדוש ברוך הוא עושה - הכול לטובה הוא עושה". הוא לא סיים

במילים "הוא טוב", כי ידע שיש רע, ייסורים וכאב בעולם. רבי עקיבא אמר: "לטובה הוא עושה" - כלומר, גם אם הדבר מר, התכלית היא טובה, והתוצאה הסופית תהיה ברכה.

אין זה נעים להיתקל בסירוב בכל בית, ואף לא פשוט לישון בשדה פתוח, או לשמוע את בהמתך נטרפת מטרים ספורים ממך, אך המסר שבפי רבי עקיבא היה חד וברור: גם אם רע - ואפילו רע מאוד - נדע שזה אינו מקרה, מזל רע או צירוף נסיבות מקרי. יש לנו אב אוהב בשמים, עין פקוחה עלינו ויד מנחה אותנו - לטובתנו. לפעמים האב נותן לבנו יד, לפעמים הוא נושא אותו על כתפיו, אך לעיתים הוא משיב בשלילה על בקשתו ואף מייסרו ומוכיחו.

אבל תמיד - לטובה הוא עושה. תמיד יש לאב כוונה טובה ותועלתית.

כשהגיע למשך, הניח את המכשיר ליד החלון הפונה לבית האבות הסמוך. שם נהוג להתקין אנטנות על חשבון היושבים שבעי הימים, וכעת - זה דווקא יבוא לטובתו. תהיה לו כאן קליטה. אין לו ברירה אחרת. אסור לו לפספס את השיחה הזו!

לאחר כמה שעות שבהן אחוזי הקשב שלו לנעשה במשך עמדו על חמשים אחוזים ומטה, קם רב אבא לבדק מדוע אין אפילו שיחת טלפון אחת, גם לא מהמתקשר החשוב. האם חלילה אין כאן קליטה? האם, גרוע מכך, הוא כבר התקשר ואני לא שמעתי?

הצצה חטופה על המסך ספקה לו רגע זמני. כן, יש קליטה. לא, הוא צדין לא התקשר.

"מה קורה אתנו היום, רב אבא?" שאל המעסיק. הוא לא אהב את ההתעסקות המיותרת עם הטלפון בזמן העבודה. "יש התפתחויות שאסור לך להחמיץ?"

"לא. זה משהו אישי", התחמק רב אבא מתשובה. הוא לא אמור לשתף את המעסיק בעניניו הפרטיים. הוא משתדל להתניב לכללי העבודה, אבל הפעם זה באמת טלפון חשוב!

הוא אפילו לא יודע איך קוראים למי שאמור להתקשר אליו. אבל השיחה הזו חשובה מאוד - ממני שזה רק לא יהיה.

שלוש שעות חלפו, וסוף סוף השמיע המכשיר צלצול. ארץ, צורמני, גבוה.

רב אבא זנק כנשור עקרב, אץ אל הטלפון - ודהר לחצר שלמטה. שם לחץ על המקש הירק והצמיד את המכשיר לאזניו.

אחר העכבר להשיגו.

מיד הודו כולם לרבי יונתן אייבשיץ ונוכחו לדעת שגם אם אמנם אפשר ללמד בעלי חיים דברים מסוימים, אולם את טבעם לא ניתן לשנות.

כך גם עם עפרון. כל זמן שלא ראה כסף לנגד עיניו, התנהג כאיש נבון ונדיב (לא פחות מבע"ח מאולף). אבל לאחר דבריו הראשונים (פסוק יא) שבהם הציע לאברהם את השדה ואת המערה חינם אין כסף, חוזר אברהם (פסוק יג) ואומר לו "נתתי כסף השדה קח ממני" - כלומר אברהם מחזיק את הכסף בידו ואומר לו "קח

"השדה נתתי לך והמערה אשר בו לך נתתיה" (בג, יא)

המפרשים תמהים על השינוי הפתאומי שחל בדברי עפרון, שמתחילה אמר לאברהם: "השדה נתתי לך והמערה אשר בו לך נתתיה" - כרוצה לרמוז כאילו לא עלה על דעתו כלל לבקש כסף עבור המערה, ואדרבה, בנדיבות לב מציע הוא את כל השדה בנוסף למערה, ומיד אח"כ חוזר עפרון ואומר "ארץ ארבע מאות שקל כסף ביני ובינך מה היא" כרמוז שמצפה שישולם לו

לעי"נ האשה החשובה

מרת מרים יוכבד ב"ר צבי ליבוביץ ע"ה

כ"א מר חשון תשפ"א

מתאימה ליצחק - לא סמך על אמונו והבטחתו של אליעזר, אלא דרש ממנו שבועה חמורה: "שים נא ירך תחת ירכי והשבע לי".

מסופר על רבי ישראל מסלנט זצ"ל, שפעם הגיע לאיזו עיירה נידחת והתאכסן באכסניה לא מוכרת לו. כשהגיע רבי ישראל אל האכסניה, פנה אליו בעל המקום ואמר לו: "כבודו נראה יהודי נכבד, וודאי יודע גם לשחוט, והנה יש לי כאן בהמה והשוחט לא נמצא, אולי יואיל מר בטובו לשחוט לי את הבהמה".

אמר לו רבי ישראל שאינו יודע לשחוט. לאחר מכן פנה הגרי"ס אל אותו אכסנאי וביקש ממנו הלוואה כספית גדולה. התנצל אותו אכסנאי ואמר שאינו מכיר את הגרי"ס - אם בן אדם נאמן הוא או לא. אמר לו הגרי"ס: "אם כן, איך רצית לסמוך על שחיטתי? וכי מכירני אתה?!" (אמרי חן, ועוד)

"ועשה חסד עם ארני אברהם" (כד, יב)

הפרשה שלנו מלאה בחסד - תחילתה בגמילות חסדים וקבורת מתים, ועד נישואי יצחק אבינו. מספר רבי שלום שבדרון: לפני כעשרים שנה חלה אחד מילדי הקטנים. כיון שחששתי שהילדים האחרים ידבקו חלילה, החלטתי לשכנם בבית אימי ליום-יומיים. קמתי בבוקר, התפללתי ואחר כך יצאתי מביתי עם הילדים. צעדתי ברחוב היוצא משכונת שערי חסד לכיוון שכונת

בית ישראל הרחוקה, שם התגוררה אימי. בדרך פגשתי ברבי אייזיק שר זצ"ל. עמדתי דרך ארץ והרכנתי ראש לשלום. והוא השיב לי בפה מלא: גוט מארגן ר' שלום - בוקר טוב ר' שלום. החזרתי לו שלום. להיכן הולכים? - שאל ר' אייזיק. סיפרתי לו על הילד החולה ושאני בדרך עם הילדים לבית אימי.

הממון". כיון ששומע עפרון את הצלצול של הכסף ורואה את המטבעות הנוצצות בידי אברהם, מיד הוא נהפך לאיש אחר. הוא משליך מעליו את כל גינוני ההתנהגות היפה שנקט בהם, ורודף אחר הכסף כמו שהחתול רודף אחרי עכבר.

"וישתחו אברהם לפני עם הארץ" (כג, יב)

אברהם אבינו, כשנוזק להשיג טובה מעם הארץ, חלק לו כבוד ואף השתחוה לפניו.

בעניין זה מספרים על הגאון רבי יחזקאל לנדא זצ"ל, בעל ה"נודע ביהודה":

פעם הלך עם אחד מנכבדי העיר לקבץ נדבות למטרה חשובה ביותר. כאשר הגיעו לביתו של אחד מעשירי המקום, אחז מלווהו בזרועו של הרב ואמר לו: סבור אני שאין זה לכבודו של רבנו לבזות עצמו בעמידה בפתח ביתו של איש זה, הידוע בכל העיר כקמצן גס רוח ועם הארץ.

השיב לו הגאון בחיוך: כידוע, האדם הוא בחיר הבריאה בעולם, ובכל זאת - כשעליו לחלוב את הבהמה, הוא כורע ברך לפניו... (בני ציון)

"אל עבדו זקן ביתו המושל בכל אשר לו" (כד, ב)

מנהגו של עולם, כשאדם עומד להלוות ממון לחברו, הריהו חוקר ודורש אחרי יושרו של הלווה, ורק לאחר שאין לו עליו כל ספק - אז

מלווהו את ממונו. לעומת זאת בענייני יהדות, כאשר בא האדם לקנות בשר כשר או תפילין או כל תשמיש של קדושה, אינו מקפיד לדורש ולחקור במיוחד, והוא נוטה לתת אמון בכל אחד.

ולא כך נהג אברהם אבינו, אלא להיפך. בענייני ממון נתן אמון מלא בעבדו אליעזר - "המושל בכל אשר לו", ואילו כשהגיעו הדברים לעניין יהדות, לקחת אשה

"הלו?" קול נעים בקע מתוכו. "כן, מי זה?" שאל רב אבא נרגש, ופעימות לבו הגבירו קצב. הזוהי השיחה המיחלת? "שלום לך, מדבר ארי..."

"כן ארי, מה אני יכול לעזור?" צפה רב אבא לכל מלה שתצא מהעבר השני.

אבל הוא פספס כמה מלים.

"...נתנו דחוף מאוד בחוץ לארץ, ולהורים שלי אין את היכולת לממן את ההוצאות הכבירות. אנא! הצילו את חיי, אני בסך הכל נער צעיר! הקישו עכשו אחת ותזכו להכתב בקוטרל הישועות אצל עמוד התפלה, מורנו הגאון הצדיק רבי..."

רב אבא כמעט צנח תחתיו מתעלף. שיחה מקלטת? צנתוק מתסכל?!

בשביל זה התרגשתי? לזה עניתי?! למען זה דהרתי לחצר?! זו לא השיחה שלה המתנתתי!!!

ובשמים - רבואות רבואות מלאכים ושרפים, מיחלים אימתי יגיע כבר הזמן שבו יזכו לעמד מול מלך מלכי המלכים, לרנן ולשורר לפני כסא הכבוד.

אבל המלך אינו שת לבו לכל אלה, אני אמור לקבל עוד מעט שיחה מאוד מאוד חשובה! בני הקר, מחמד עיני, אמור לפנות אלי מאי שם, בבית הכנסת בו הוא עומד! הצפייה דרוכה. כלם מבינים כי כנראה שיחה קריטית אמורה להכנס בקרוב.

והנה, הצלצול המיחל מגיע.

"ה' שפתי תפתח", מכריז הקול, "ופי יגיד תהלתך!" ואבינו שבשמים, כביכול, מטה את אָזְנוֹ בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן, מיחל לשיחה הזו - מבנו האוהב.

האם מה שנשמיע בפניו יהיה רק שיחה אוטומטית?

(בשבילי דשא)

לעי"נ האשה החשובה

מרת צפורה פייגא ע"ה ב"ר משה אליעזר שיחי'

יודלביץ - ג' שבט תשפ"א

מעשה בעניין זה סיפר הרב שלמה לוינשטיין: הרבנית קנייבסקי ע"ה סיפרה שכשהיא ובעלה היו צעירים, לא היה גז אלא פתיליה. פעם אחת, במוצאי שבת, היא לא הרגישה טוב והלכה לישון. בשלוש לפנות בוקר קם רבי חיים ללמוד, והיא ביקשה ממנו שיביא לה כוס מים חמים כי הרגישה מאוד לא טוב. הוסיפה הרבנית ואמרה שאין צורך לחמם את המים על הפתיליה, כי עדיין לא הורידה את דוד המים שעמד עליה משבת.

אמר הרב: "אין בעיה, אכין לך כוס מים". בינתיים היא נרדמה, ולאחר זמן מה התעוררה כששמעה קול נפץ עז מהמטבח.

כאשר רצתה לבדוק מה קרה. היא נכנסה למטבח וראתה את הפתיליה ואת הדוד על הרצפה, ושטפון של מים בכל רחבי המטבח.

התברר שרבי חיים הלך להכין לה כוס מים, אבל ראה שהמים יוצאים לאט מהדוד, וחשב שחבל על הזמן. לקח קומקום, תלה אותו על הברז של הדוד, פתח את הברז והלך ללמוד עד שיתמלא... כמובן שכשהתיישב ללמוד – שכח מכל העולם, ובינתיים הקומקום התמלא ומשך את הדוד כולו למטה, אל הרצפה.

זו הייתה הפעם הראשונה והאחרונה שהרבנית ביקשה ממנו לעשות משהו בבית...

וזה מה שאמר אברהם אליעזר – "תביא אשה לבני, ליצחק", אשה שתתאים לו באמת, שתסכים לקחת על עצמה את עול הבית בשלמותו.

(הר"ש לוינשטיין)

"ואבוא היום אל העין" (כד, מב)

מספר הרה"ג מוה"ר אשר אנשיל יהודה מילר זצ"ל בספרו "עולמו של אבא" (עמ' תי): מספרים על רב אחד שנסע עם משפחתו לעיירה רחוקה כדי לערוך שם את אירוסי בנו עם בתו של אחד מגבירי העיר.

בדרך התעייפו, נכנסו לפונדק לנוח ולשתות משהו. הרב בא בדברים עם בעל הפונדק, ובתוך השיחה שאל אותו אם הוא מכיר את העשיר פלוני מאותה עיירה.

השיב לו בעל הפונדק שאכן מכיר הוא אותו – ואמר עליו שהוא רמאי וגנב, ואין תוכו כבוד.

כשיצאו מן הפונדק, פנה הרב אל בני ביתו ואמר: עכשיו אני מבין את הפסוק בפרשת חיי שרה – 'ואבוא היום אל העין', שעליו אומר רש"י: 'מכאן שקפצה לו הדרך'.

ולכאורה קשה: מה הצורך היה בקפיצת הדרך? וכי זמנו של אליעזר היה דחוק כל כך?

אלא שאילו היה אליעזר הולך לאט, מן הסתם היה מתעייף, והיה מתעכב בפונדקי דרכים, ומדבר עם בעל פונדק כלשהו שהיה אומר לו שהוא מכיר את רבקה בת בתואל, ושיש לה אח שהוא רמאי וגנב גדול – ואז היה אליעזר חוזר הביתה לאברהם בידיים ריקות.

לכן היה צורך בקפיצת הדרך – כדי שלא יימצא בידו סיפק להתעכב בשום מקום, ושדבר השליחות ייעשה בשלמותו.

שתיקה קצרה עמדה בינינו. רבי אייזיק הפר את השתיקה בשאלה: נו, אז מה?

לא הבנתי את כוונתו. למעשה, הוא ביקש לשאול אותי על תוכן הפעולה שלי – מה הדחף הפנימי שלי לקחת את הילדים לבית אימי. עמדתי נבוך ואמרתי: אני חושש שהם לא ידבקו, לכן אני לוקח אותם.

"ולמה, ובגלל מה?" – הוסיף ושאל.

התרעמתי מעט וחזרתי על תשובתי הראשונה: הילד חולה ובעקבות זה אני לוקח את הילדים לבית הסבתא.

שתיקה מתונה נותרה בינינו, ואז נעץ בי ר' אייזיק את מבטו ואמר: זאת אומרת שהבהמה הגדולה לוקחת ומובילה את הבהמה הקטנה...

נדהמתי מדבריו ולא הגבתי מאומה. הוא הבין לליבי ומיהר להסביר: נאר וואס?! רק מה?! אתה הולך לעשות גמילות חסדים עם ילד יהודי, שבמקרה הוא גם הילד שלך...

הדברים יצאו מפיו. נפרדנו לשלום, וכשפסעתי כמה צעדים רוחי החלה לסעור בקרבי. אה, אה, אלו מילים יקרות שמעתי! – התרגשתי.

האם הבנתם איזו מתנה העניק לי במשפט קצר זה? – הולכים לעשות חסד...

באותו בוקר, כששבתי לשערי חסד, ראיתי ממרחק את רעייתי הולכת מולי כשהיא נושאת שני דליי מים מן הבאר (אז עוד שאבנו מהבאר). הזדרזתי לעברה ומלמלתי בלחש: הנני מוכן ומזומן לעשות חסד עם אשה יהודיה, שבמקרה זו אשתי... – ונטלתי מידיה את הדליים.

למעשה, חצי שנה לאחר מכן הלכתי יד ביד עם דבריו של ר' אייזיק, עד כדי כך שאמרתי עשרות פעמים בפה מלא: הנני מוכן ומזומן לעשות חסד – כך בהתנהגותי עם הרעיה, עם הילדים ובכל מעשה. בכל אורחותי פעלתי לאור דבריו.

חכם יכול להפוך עפר לזהב! אלו הם חכמי התורה והמוסר.

שהרי האמת היא שכל פעולה בבית יכולה להתפרש כך: יש אנשים או נשים החושבים שאינם עושים כלום – רק מגדלים את הילדים... אך מדוע הם טועים ומצטערים, והלא כל פסיעה בבית עם כוונה טובה היא מכרה זהב! לגדל ילדים שיהיה להם כוח ובריאות, להאכילם, להשקותם, לסעדם לתורה וליראה – הרי זה חסד ותורה גם יחד.

(להגיד)

"וישביעני אדוני וגו' ולקחת אשה לבני" (כד, לז)

הנה אברהם אמר לו "ולקחת אשה לבני ליצחק", ואילו העבד אמר להם רק "לבני" – ולא סיים ליצחק כפי שנאמר לו. הענין הוא שאברהם הדגיש "לבני ליצחק", כלומר – שיבחר אשה שתהיה הגונה לבני, דהיינו שתהיה כלתו של אברהם, ועוד שיקפיד שתהא ראויה גם להיות אשה ליצחק, לפי מעלתו הגדולה.